

IQTISODIYOTDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHNING AHAMIYATI VA ROLI

Shukurov Ikrom Abdurashitovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Oliy matematika kafedrasida assistenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada mintaqaning turizm sohasini rivojlantirishda ekonometrik modellashtirishning ahamiyati va roli haqida soʻz boradi.

Аннотация: В данной статье говорится о значении и роли эконометрического моделирования в развитии туристической сферы региона.

Abstract: This article talks about the importance and role of econometric modeling in the development of the tourism sector in the region.

Kalit soʻzlar: Iqtisodiyot, turizm, ekonometrik modellar, bashorat qilish.

Ключевые слова: Экономика, туризм, эконометрические модели, прогнозирование.

Key words: Economics, tourism, econometric models, forecasting.

KIRISH

Jahon hamjamiyatida Oʻzbekiston oʻz oʻrini egallashi, raqobatbardosh iqtisodiyotni yaratish hamda barqaror iqtisodiy oʻsishni taʼinlash, yangi ish oʻrinlarini tashkil qilish orqali bandlik muammosini hal etish, aholining daromadlari va farovonligini oshirishda tobora muhim oʻrin tutayotgan kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni jadal rivojlantirish, ragʻbatlantirish va qoʻllab-quvvatlash, taʼlim tizimida zamonaviy axborot va ilgʻor pedagogik texnologiyalarni qoʻllash – ustuvor masalalar boʻlib qolmoqda.

Mamlakatimiz iqtisodiyotida roʻy berayotgan jiddiy tarkibiy oʻzgarishlar tashqi iqtisodiy koʻrsatkichlarda oʻzining aniq ifodasini topmoqda. Bunday iqtisodiy oʻsishga erishishda, avvalambor, keng koʻlamli tizimli bozor islohotlarini joriy etish va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, iqtisodiyotda chuqur tarkibiy oʻzgarishlarni amalga oshirish, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish va yangilash, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni jadal rivojlantirishga qaratilganligi katta ahamiyatga egadir.

METODOLOGIYA

Ekonometrik modellashtirish mintaqaning turizm sohasini rivojlantirishda muhim oʻrin tutadi, turizmning turli jihatlarini tahlil qilish va prognozlash vositalarini taqdim etadi.

Talabni bashorat qilishda Ekonometrik modellar mintaqada turizm xizmatlariga bo'lgan talabni bashorat qilishga yordam beradi. Bu tashkilotlar va davlat organlariga infratuzilmani, marketing kompaniyalarini va turistlarni jalb qilish bilan bog'liq boshqa jihatlarni malakali rejalashtirish imkonini beradi.

Voqealar va hodisalarning ta'sirini baholashda Ekonometrik modellar madaniy festivallar, sport tadbirlari yoki qonunchilikdagi o'zgarishlar kabi turli voqea va hodisalarning turizm sanoatiga ta'sirini baholashi mumkin. Bu bunday tadbirlarni o'tkazish va ularning iqtisodiy hissasi haqida qaror qabul qilishda yordam beradi.

Narxlar strategiyasini optimallashtirishda Ekonometrik modellardan foydalanib, Siz narx siyosatining turizm xizmatlariga bo'lgan talabga ta'sirini tahlil qilish mumkin. Bu narxlarni optimallashtirish, daromadlarni maksimal darajada oshirish va mintaqaning turizm bozoridagi raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi (Rustamovich, 2022).

Turistlarning xulq-atvorini o'rganishda Ekonometrik modellar turistlarning xulq-atvorini, ularning xohish-istaklarini, ehtiyojlarini va xarajatlarini o'rganish imkonini beradi. Bu yanada samarali marketing strategiyalarini ishlab chiqish va taklifni turizm bozorining turli segmentlari ehtiyojlariga moslashtirish imkonini beradi.

Infratuzilmaning ta'sirini baholashda Ekonometrik modellar yordamida mehmonxonalar qurish, transport tarmoqlarini rivojlantirish yoki attraksionlarni yaratish kabi infratuzilma loyihalarining mintaqada turizm industriyasining rivojlanishiga ta'sirini tahlil qilish mumkin.

Umuman olganda, ekonometrik modellashtirish turizm sohasida ko'proq ma'lumotli va asosli qarorlar qabul qilishga yordam beradi va mintaqada barqaror rivojlanish va iqtisodiy o'sishga hissa qo'shadi.

Turizm jahon iqtisodiyotida asosiy o'rin tutadi va uni samarali boshqarish bozor tendentsiyalari va iste'molchilarning xulq-atvorini chuqur anglashni talab qiladi. Biz turizmga bo'lgan talabning turli jihatlarni tahlil qilish va prognoz qilishda qo'llaniladigan usullarni, shuningdek, turizm biznesida menejment va marketing strategiyalarini ishlab chiqishda ekonometrikaning rolini juda muhim.

Turizm zamonaviy iqtisodiyotning eng dinamik tarmoqlaridan biri bo'lib, uning ko'plab mamlakatlar yalpi ichki mahsulotiga qo'shgan hissasi so'nggi o'n yilliklarda sezilarli darajada oshdi. Biroq, turizmni boshqarish mavsumiylik, talabning o'zgaruvchanligi va jahon bozoridagi raqobatbardoshlik kabi bir qator muammolarga duch keladi. Bunday sharoitda ekonometrik modellashtirishning o'rni ayniqsa muhimdir.

Turizmni ekonometrik modellashtirish turizm faoliyatining turli jihatlarini tahlil qilishga imkon beradi, jumladan:

Iqtisodiy va ijtimoiy-madaniy omillarga qarab turizm xizmatlariga talab.

Turistlarni jalb qilishga marketing faoliyatining ta'siri.

Infratuzilma va turistlar oqimi hajmi o'rtasidagi bog'liqlik.

Talabni prognozlash:

Ekonometrik modellar yordamida turistik xizmatlarga bo'lgan talabni bashorat qilish mumkin, bu turistik kompaniyalar va davlat idoralariga samarali marketing va resurslarni boshqarish strategiyalarini ishlab chiqish imkonini beradi.

Faktorlarning ta'sirini tahlil qilish:

Ekonometrika turistik talabga narxlar, daromad, mavsumiylik, ob-havo sharoiti va siyosiy vaziyat kabi turli omillarning ta'sirini baholash imkonini beradi. Bu turistik faoliyatga qaysi omillar ko'proq ta'sir qilishini tushunishga va strategiyalarni ushbu bilimlarga muvofiq moslashtirishga yordam beradi.

Xatarlarni boshqarish va qaror qabul qilish:

Ekonometrik modellar talabdagi mumkin bo'lgan o'zgarishlarni bashorat qilish va shunga mos ravishda biznes strategiyalarini moslashtirish orqali turizm sanoatidagi xatarlarni boshqarishga yordam beradi. Bu kompaniyalarga yo'qotishlarni minimallashtirish va raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.

XULOSA

Ekonometrik modellashtirish turizm industriyasini boshqarishda asosiy o'rin tutadi, asoslangan qarorlar qabul qilish uchun tahliliy vositalarni taqdim etadi. Turizmga bo'lgan talabga ta'sir etuvchi omillarni tushunish va undagi o'zgarishlarni bashorat qilish qobiliyati ushbu dinamik sohani muvaffaqiyatli boshqarish uchun asosdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. I.A.Shukurov., N.Jabborova. Turistik firmalar faoliyatining ekonometrik tahlili. Academic Research in Educational Sciences. ARES. Volume 4. Issue 4. 2023.
2. Gujarati D.N. Basic Econometrics. McGraw-Hill, 5th edition, 2009. – 922 p.
3. Кремер Н.Ш. Эконометрика: Учебник.–М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 562с.
- 4.

Rustamovich, I. U. (2022). BIZNES JARAYONLARINI
MODELLASHTIRISHNING ROLI VA AHAMIYATI. *Journal of marketing,
business and management*, 34-38.